

Instytut
Innowacji
Społecznych
im. Janusza Korczaka

RODZINA 500+

Pod jakimi warunkami program ma szansę na sukces?

UCZELNIA
KORCZAKA

ANTIOCH
UNIVERSITY

FEDE
Fundacja Energia dla Europy

FUNDACJA
ODKRYWCÓW
INNOWACJI

1. Potrzeba nowej polityki rodzinnej

W Polsce podobnie jak w wielu innych państwach Europy kryzys dzietności charakteryzuje się brakiem zastępowalności pokoleniowej i starzeniem się społeczeństwa. Potencjalne konsekwencje tych procesów w sferze gospodarki i życia społecznego są dziś trudne do przewidzenia. Sytuacja ta skłania polityków do proponowania rozwiązań mających na celu zachęcenie obywateli do tego, by zdecydowali się na wychowanie większej liczby dzieci oraz rozwoju oferty wsparcia publicznego dla zapewnienia dzieciom lepszej jakości życia w ramach gospodarstwa domowego.

W 2050 roku może być o 6 milionów Polaków mniej niż w tej chwili z powodu zmian demograficznych i niskiej dzietności

**Zastępowalność pokoleniową uzyskuje się przy wskaźniku dzietności 2,2.
W tej chwili w Polsce mamy wskaźnik dzietności wynoszący 1,3.**

Już na etapie dyskusji na temat projektu „Rodzina 500+” przynosi trzy istotne korzyści.

1

Po pierwsze, otwiera on publiczną dyskusję na temat polskiej polityki rodzinnej. Perspektywa realizacji wypłat 500 zł na drugie i dalsze dziecko w rodzinie (w wyjątkowych sytuacjach na pierwsze dziecko) ma charakter bezprecedensowy w naszym kraju. Nigdy dotąd nie było podobnej koncepcji wsparcia rodziny o uniwersalne świadczenie finansowe, wypłacane od chwili urodzenia dziecka do uzyskania przez nie pełnoletności. Rozwiązanie to przypomina najbardziej zaawansowane instrumenty wsparcia rodziny i polityki prokreacyjnej, które można zaobserwować we Francji, Szwecji, Finlandii, Belgii czy Niemczech.

2

Po drugie, niedocenioną cechą projektu jest to, że wskazuje się tu wyraźnie na uniwersalność tego instrumentu, który ma nie być świadczeniem selektywnym, adresowanym tylko do rodzin ubogich i wykluczonych społecznie, ale także do klasy średniej. Jest to tyle istotne, że wychodzi się z założenia rozdzielania zadań polityki społecznej zmierzających do ograniczenia ubóstwa, skierowanych do najbiedniejszych, od działań na rzecz całego społeczeństwa, których celem jest powiększenie skali przyrostu naturalnego, szczególnie w rodzinach, które mogą zapewnić jak najlepszy poziom wychowania i edukacji dla dzieci.

3

Po trzecie, już na etapie dyskusji nad projektem, zostaje zdjęty stygmat z rodzin wielodzietnych, obserwowany przez całe dziesięciolecie XX w. W polityce społecznej na rzecz rodziny, warunkowanej złożoną sytuacją demograficzną i koniecznością łagodzenia skutków przemian ludnościowych olbrzymią rolę odgrywają czynniki cywilizacyjno-kulturowe. W ramach tych czynników niezwykle ważne są działania dotyczące tworzenia klimatu poszanowania rodziny, wspierania rodzin w rozwiązywaniu problemów bytowych i opiekuńczo - wychowawczych oraz godzenia życia zawodowego z rodzinnym.

2. Program 500+ jako inwestycja społeczna

Program Rodzina 500+ bezpośrednio wpisuje się w treść artykułów 18 i 20 Konstytucji RP mówiących o ochronie i opiece państwa nad rodziną oraz o społecznej gospodarce rynkowej (*„Społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej”*). Jest jedną z pierwszych prób realizacji tej dyrektywy konstytucyjnej w odniesieniu do rodzin, a nie tylko redukowaniu polityki społecznej państwa do grup wykluczonych i najbiedniejszych. Fakt ten, niesłusznie bywa pomijany w publicznej debacie na temat programu Rodzina 500+.

Wprowadzenie „Programu 500+” ma znaczenie jako inwestycja państwa w rozwój kapitału ludzkiego i społecznego Polaków. W tym kontekście Program ten może mieć zatem sens nawet wówczas, gdyby w jego wyniku nie obserwowano przyrostu demograficznego, ale nastąpiła istotna zmiana w jakości życia rodzin domowych oraz doprowadziła do znaczącego wzrostu ich wydatków na cele rozwojowe: edukację, kulturę czy sport.

Celem Programu może być bowiem wsparcie rodziny w szeroko rozumianych działaniach na rzecz rozwoju dziecka, zwiększenie nakładów na rozwijanie zainteresowań dzieci, czy poprawa ich stanu zdrowia i samopoczucia. Program powinien być jednak rozumiany jako współdziałanie, współfinansowanie przez rodziców i budżet państwa ze środków publicznych celów rozwojowych dzieci.

Może to być zachętą dla rodziców np. do wykupienia dodatkowych lekcji języka obcego dla dziecka, sfinansowania zajęć pozalekcyjnych, rozwijania pasji i hobby dzieci, czy umożliwienia większego uczestnictwa dzieci w wyjazdach wakacyjnych na kolonie i obozy. Może to być pośrednią (rzadziej bezpośrednią) zachętą dla rodziców w kontekście podejmowania decyzji prokreacyjnych i decydowania się na posiadanie kolejnego dziecka.

Podejście, zarysowane w „Programie 500+” można traktować jako realizację inwestycyjnej polityki społecznej jako nowego podejścia wielu nowoczesnych państw socjalnych. Takie ujęcie do polityki społecznej charakteryzuje się kilkoma podstawowymi priorytetami.

Po pierwsze, wsparcie edukacyjne od wczesnego dzieciństwa, tak aby wykorzystać wyjątkowe zdolności dzieci do absorpcji wiedzy i umiejętności - pozwalające im być świadomymi obywatelami, konsumentami oraz dobrze przygotowanymi pracodawcami i pracownikami.

1

2

Po drugie, elementem inwestycyjnej polityki społecznej jest rozwój usług, w tym szczególnie świadczeń zorientowanych na rodzinę, które pozwalają zaspokoić potrzeby socjalne, zdrowotne, edukacyjne, kulturalne i sportowe dzieci i młodzieży. Ponadto inwestycje to aktywniejsza polityka rynku pracy i integracji społecznej, która pozwala ukierunkować młodych ludzi na aktualne potrzeby rynku pracy.

Przy takim podejściu polityka społeczna nie jest traktowana jako koszt, ale jako inwestycja, która zwraca się w następnym pokoleniu lub pokoleniach. Koszty takiej polityki stanowią nakłady inwestycyjne, które mają się zwrócić w perspektywie długoterminowej poprzez wysoką jakość przyszłego kapitału ludzkiego, społecznego i kreatywnego oraz wysoką świadomość społeczną i gospodarczą kolejnych pokoleń.

Dziecko jest przyszłym podatnikiem.

Podejście oparte o inwestycje w polityce społecznej oznacza dokonanie odpowiednich przesunięć z pasywnych transferów socjalnych w kierunku aktywnych instrumentów w usługi edukacyjno – szkoleniowe, działania integracyjne i reintegracyjne, łatwy i powszechny dostęp do instytucji i usług wsparcia społecznego oraz rozwój instrumentów mających na celu godzenie pracy z życiem rodzinnym. W inwestycyjnej polityce społecznej cele są mierzone w perspektywie długookresowej z wykorzystaniem wskaźników inwestycji społecznych, a także kalkulacją kosztów zaniechania w polityce społecznej.

2,35%

Wydatki na politykę rodzinną w Polsce wynoszą aktualnie (2014) ponad 37,9 mld* zł to jest 2,35% polskiego PKB i stanowią sumę kosztów wynikających z różnych obietnic, skumulowanych na przestrzeni wielu lat, a nie efekt spójnego podejścia.

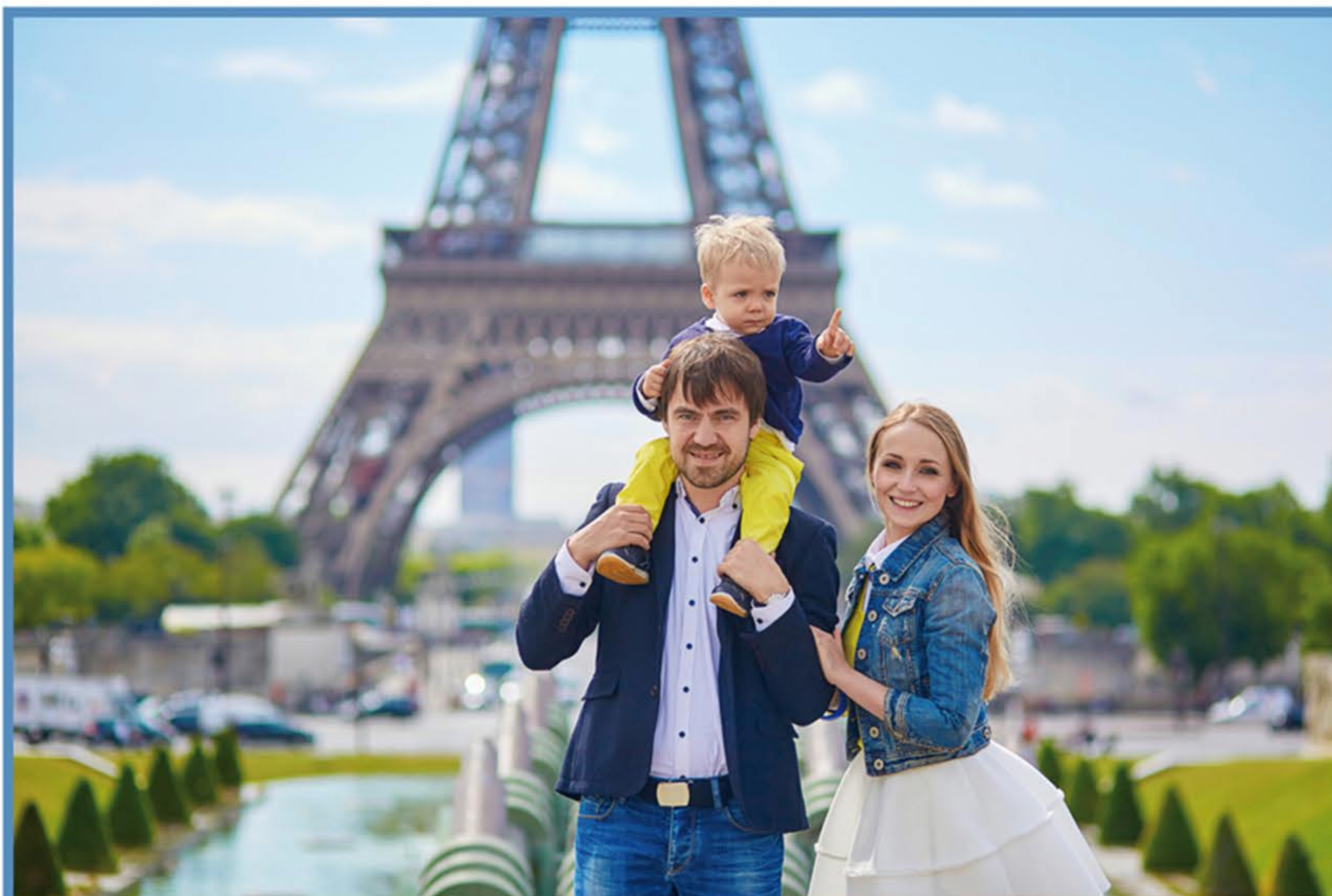
● 37,9 mld zł

* kwota obejmuje wszystkie wydatki na politykę rodzinną, w tym: świadczenia rodzinne, ulgi podatkowe, zasiłki macierzyńskie/ojcowskie/rodzicielskie, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, zasiłek opiekuńczy, specjalny zasiłek opiekuńczy, oraz usługi placówek opiekuńczo-wychowawczych (m.in. żłobków, przedszkoli, szkół, internatów).

3. Doświadczenia międzynarodowe

Paradygmat inwestycyjnej polityki społecznej zastosowały najwcześniej kraje skandynawskie oraz Francja (w części także Niemcy oraz Holandia), które odniosły sukcesy w pobudzeniu diety przy dynamicznym wzroście gospodarczym i wysokich wskaźnikach rozwojowych. Wiele państw zachodnich stosuje dzisiaj podobne do programu 500+ zachęty finansowe (gotówkowe) na rzecz rodziny i dzieci, jednocześnie jednak zapewniając rozbudowane i łatwo dostępne oraz bezpłatne lub częściowo płatne usługi społeczne i socjalne oraz łatwy dostęp do instytucji i służb społecznych. Z tego powodu instrument 500+ trzeba widzieć w szerszym kontekście wszystkich świadczeń na rzecz rodziny (świadczenia rodzinne, pomoc społeczna, polityka rynku pracy, świadczenia PFRON itd.), a także problemu dostępności do wielu usług społecznych i zdrowotnych w Polsce (żłobki, przedszkola, opieka zdrowotna itd.).

Skandynawski model inwestycyjnej polityki społecznej (Szwecja, Finlandia, Norwegia, w mniejszym stopniu Dania) zakłada, że socjalne świadczenia finansowe na rzecz rodziny pozwalają zapobiegać ubóstwu, ale także są one reinwestowane przez rodziny w różnorodne dobra i usługi stymulując rozwój gospodarczy poprzez wzrastającą konsumpcję. Ponadto przyczyniają się do zwiększenia praw socjalnych obywateli poprzez pozostawienie wyboru rodzinom / gospodarstwom domowym na jakie cele wydatkować środki. Ponadto skutkują zwiększeniem egalitaryzmu społecznego co jest głównym celem państwa socjalnego. Celem inwestycyjnej polityki społecznej państw skandynawskich jest wspieranie rozwoju i aktywności obywatelskiej przy odpowiednim poziomie bezpieczeństwa socjalnego.

Finlandia

Finlandia liczy 5,23 mln mieszkańców. Charakteryzuje się dodatnim przyrostem naturalnym i jednym z najwyższych w Europie współczynników dzietności, rzutującym na odtwarzanie pokoleń. W ramach opieki nad małym dzieckiem stosuje się urlop wychowawczy dla matki i ojca w wymiarze 158 dni. Ponadto w ramach tworzenia warunków rozwoju młodego pokolenia wypłaca się uniwersalny zasiłek rodzinny dla wszystkich dzieci. Finlandia równocześnie jednak zapewnia łatwo dostępne usługi społeczne dla dzieci i młodzieży (np. 85% dofinansowania z budżetu państwa na żłobki i przedszkola). Innymi świadczeniami finansowymi wspierającymi rodziny są: zasiłek z tytułu opieki nad dzieckiem w domu, specjalny dodatek wypłacany w przypadku oddania dziecka pod opiekę instytucjonalną, zwiększony zasiłek rodzinny dla rodzin wielodzietnych, dualny system rent rodzinnych i renta z ubezpieczenia społecznego dla rodzin niepełnych.

Francja

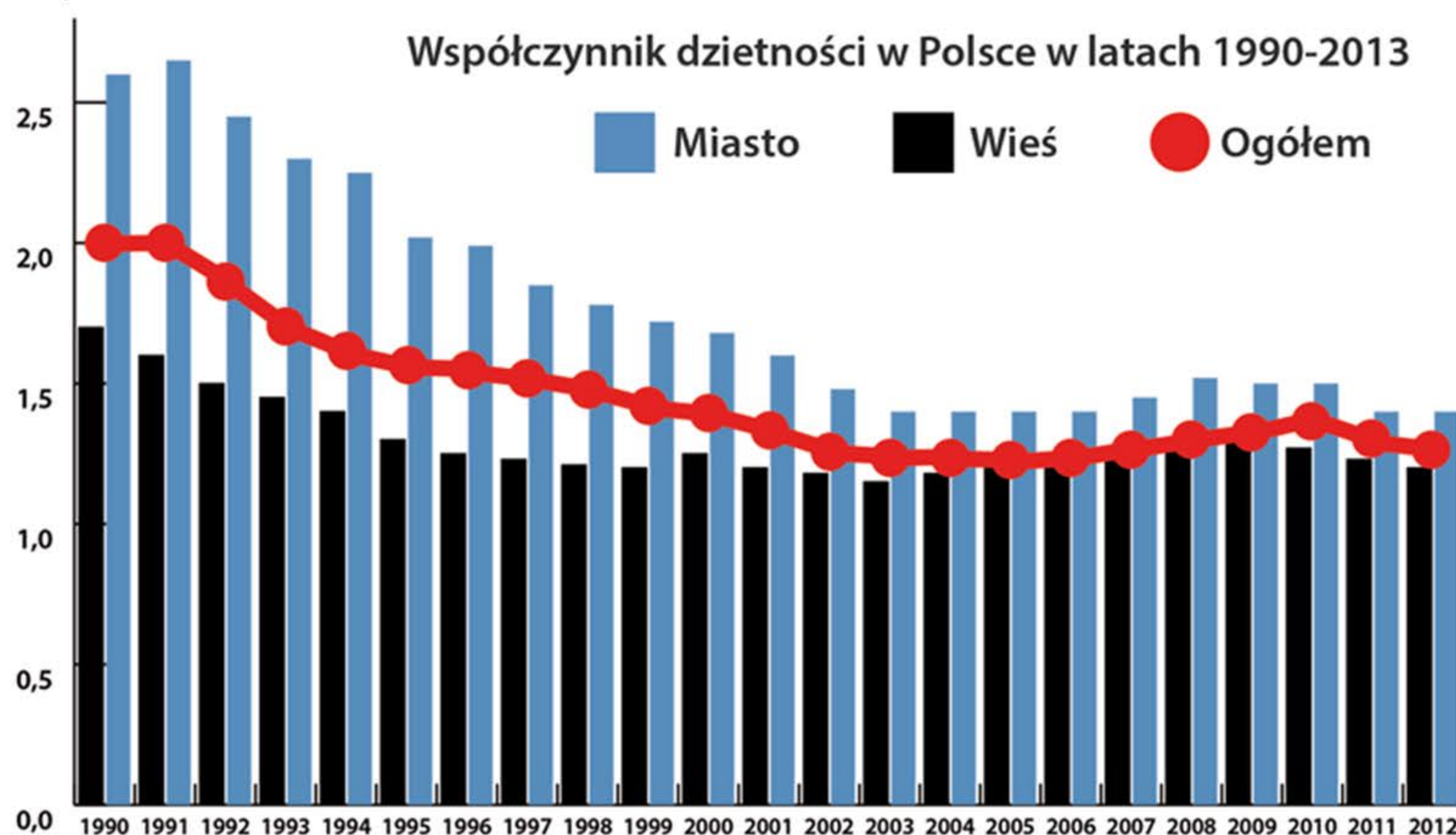
Polityka rodzinna Francji jest uznawana za jeden z najlepszych przykładów polityki rodzinnej w Europie. Tradycyjnie, cele francuskiej polityki rodzinnej mają charakter pronatalistyczny oraz są ukierunkowane w większym stopniu na zapewnienie integracji społecznej niż na zwalczanie ubóstwa, stąd przewaga świadczeń o charakterze uniwersalnym. W ramach opieki rodzicielskiej nad małym dzieckiem wypłaca się zasiłek na opiekę nad małym dzieckiem, świadczenie urlopowe oraz zasiłek rodzicielski. Wspiera się rodziny w inwestowaniu w młode pokolenie poprzez uniwersalny zasiłek rodzinny dla wszystkich. W przypadku rodzin niepełnych państwo wypłaca rentę wdowią, zasiłek dla rodzin niepełnych oraz stosuje ulgi podatkowe. Ponadto we Francji w ramach rozwiniętych usług opiekuńczych dla dzieci i młodzieży rodziny mają łatwy dostęp do darmowych żłobków i przedszkoli, dodatkowe i darmowe kursy wakacyjne dla dzieci w celu wyrównywania szans edukacyjnych. Wsparcie dla rodzin wielodzietnych polega na większym wymiarze urlopu wychowawczego po urodzeniu trzeciego dziecka, podwyższenie o 10% świadczenia przysługującego po śmierci żywiciela rodziny, podwyższenie emerytury ze względu na wychowywanie dużej liczby dzieci, specjalny zasiłek mieszkaniowy.

4. Główny cel: demografia

W sensie strategicznym „Program 500+” jest długofalowym programem demograficznym. Dlatego konieczne jest zawarcie ponadpartyjnej umowy głównych partii politycznych, że program będzie kontynuowany i nie zostanie zmieniony przez symboliczny okres 18 lat, czyli dorastania młodego człowieka. Podobny pakt zawarto w Irlandii w 1989 roku. W przypadku tego rodzaju projektu, bez poczucia stabilności finansowej gwarantowanej przez państwo nie można spodziewać się dodatkowych decyzji pronatalistycznych odpowiedzialnych rodziców (przy założeniu że „Program 500+” może być czynnikiem wpływającym na podjęcie tego rodzaju decyzji).

Należy podkreślić, że tylko w pewnym zakresie za cel programu 500+ można uważać walkę z biedą, a wyłącznie taki sposób podejścia niweczy sam sens prowadzenia takiego programu, który jest adresowany do wszystkich rodzin z dziećmi, bez względu na status majątkowy. Z punktu widzenia struktury społecznej najkorzystniejsze jest by decyzje pronatalistyczne zapadały w rodzinach, które dodatkowo są gotowe do większego zaangażowania w wychowanie i wykształcenie dzieci.

Źródło: Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2013 roku, GUS 2014, s. 4.

5. Ryzyko marnotrawstwa

Projekt „Rodzina 500+” wiąże się z oczywistym ryzykiem częściowego marnotrawstwa środków publicznych. Ryzyko to trzeba zdefiniować i podjąć działania prewencyjne, by ograniczyć skutki potencjalnego marnotrawstwa. Wynika to z bezprecedensowego w historii III Rzeczypospolitej charakteru „Projektu Rodzina 500+”. Określone sumy pieniędzy adresowane na rzecz dzieci mają zasilić gospodarstwa domowe o bardzo zróżnicowanym statusie społecznym. Gospodarstwa domowe różnią się stopniem wykształcenia swoich członków, ich pozycją na rynku pracy, miejscem zamieszkania, dochodami, zamożnością, zasobami, czy stylem życia. Gospodarstwa domowe mogą dysponować własnością prywatną lub też jej nie posiadać. Wymienione zróżnicowania zderzają się ze stopniem przygotowania gospodarstw domowych do absorpcji nowych środków, a zwłaszcza wykorzystania ich na rzecz posiadanych dzieci i (lub) planowanych. Łatwo jest bowiem pobrać gotówkę według prostego przelicznika x (liczba dzieci) razy 500, ale znacznie trudniej odpowiedzieć na pytanie: na co i w jakim czasie wydać pozyskane środki, zwłaszcza ukierunkowane na dobro dziecka.

Wydatki budżetu państwa i gmin na świadczenia rodzinne w Polsce w 2014 roku

Kwota (mln) zł	Działanie	Liczba dzieci (tys.)
2576,1	Zasiłek rodzinny (MPIPS)	2159,4
115,8	Urodzenie dziecka	115,8
6,1	Urodzenia dziecka – budżet gminy	7,0
213,2	Opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wych.	46,0
216,2	Samotne wychowywanie dziecka	102,8
126,4	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	137,6
161,9	Rozpoczęcia roku szkolnego	1618,8
141,9	Podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania	218,9
339,8	Wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	354,0
278,6	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka (MPiPS)	278,9
Całość: 4,2 mld zł		

Źródło: Opracowanie A. Durasiewicz na podstawie danych GUS i MPiPS

Ryzyko marnotrawstwa publicznych środków w indywidualnym gospodarstwie wydaje się mało istotne jednostkowo, jednakże mnożąc je przez kilka milionów gospodarstw uprawnionych do świadczenia, uświadamiamy sobie skalę zjawiska i powagę finansowych skutków ambitnego projektu. Warunkiem skutecznego i efektywnego przeprowadzenia projektu jest ewaluacja i monitorowanie jego realizacji. Chodzi o przeprowadzenie badań efektywności planowanej przez państwo inwestycji o podłożu demograficznym, np. w rok po uruchomieniu Programu. Przewidywany poziom wydatków w projekcie „Rodzina 500+” to około 24 mld zł w skali roku. Inwestycja ta rozkłada się w czasie na gospodarstwa domowe w mieście i na wsi. Powinna ona zwiększyć poziom konsumpcji i stworzyć nowe miejsca pracy i przy okazji przyczynić się do ożywienia gospodarczego. Wtórny i wymierny efekt to podatki, które państwo otrzyma od nowozatrudnionych, w tym osób zatrudnionych do obsługi programu.

6. Sposób realizacji projektu

Tematem, który zdominował propozycję realizacji wypłat jest sposób i forma przydzielania pieniędzy. Od samego początku ustalono, że wypłaty będą dokonywane przez Ośrodki Pomocy Społecznej w środowiskach lokalnych. Takie rozwiązanie nakłada na te instytucje konieczność wykonania dodatkowych prac na niespotykaną skalę. Statystyka wypłat w gminach zwiększy się 6-7 razy w porównaniu z 2015 r. Mało wiadomo na temat kadrowego przygotowania lokalnych służb społecznych do wypłat świadczeń, co sprzyja podejrzeniom o zatory płatnicze w pierwszych miesiącach działania projektu. Do tego OPS staje się miejscem spotkań przedstawicieli gospodarstw domowych kontrastujących statusem społecznym. Może być to pozytywne dla zmiany wizerunku samego OPS, ale wiąże się z tym także ryzyka dotyczące nie zgłaszania się części rodzin z powodów „stygmatyzowania”.

Nie przewidziano możliwości wypłat przez pracodawców, mających własny aparat księgowy i mogących odciążyć pomoc społeczną od zadań usługowych przypisanych głównie grupie (z)marginalizowanych. Pracodawcy mogliby mieć refinansowane wypłaty tak jak to robi się przy wypłatach studenckich stypendiów.

Warto zastanowić się nad propozycją wprowadzenia karty bankowej powiązanej z rachunkiem osobistym na wzór budżetu osobistego (personal budget). Dawałoby to możliwość apriori kontroli wypłat adresowanych do rodzin na wydatki na artykuły szkolne, żywnościowe czy higieny lub zakup konkretnych usług społecznych i socjalnych. Niewyjaśnione w tej chwili są na przykład takie sytuacje jak możliwość finansowania prywatnej nauki języków obcych czy wyjazdów turystycznych wzbogacających wyobraźnię i kompetencje dziecka czy młodocianego. Nie uwzględniono bezpośrednio także ewentualnych wydatków na zdrowie. Wydatki te miałyby charakter inwestycji w przyszłość.

Nie dyskutuje się także nt. montażu finansowego gospodarstw domowych w „Programie 500+”, kładąc nacisk na doraźne wydatkowanie przydzielanych środków. Można zakładać, że część rodzin zechce oszczędzać przydzielane środki, np. na przyszłe mieszkania dla dzieci czy studia. Projekt milcząco zakłada jednakowy poziom kultury ekonomicznej gospodarstw domowych.

7. Najważniejsze zagrożenia związane z realizacją Programu 500+

Trudno dzisiaj odnieść się do najważniejszych pytań, które wiążą się z realizacją programu 500+, które powinny zostać poddane analizie we wstępnej fazie realizacji programu. Dotyczą one następujących zagadnień:

1. Zdolności organizacyjnych samorządów - które będą musiały poradzić sobie z organizacją procesu wypłat świadczeń w ramach 500+. Ośrodki Pomocy Społecznej w tej chwili nie są przygotowane kadrowo i organizacyjnie do realizacji takiego Programu.

2. Konsekwencji dla rynku pracy – rozważenie jak duża grupa rodziców w wyniku wprowadzenia Programu zdecyduje się na rezygnację z pracy zawodowej. Niekorzystnym skutkiem ubocznym programu byłoby odchodzenie z rynku pracy osób w sile wieku, szczególnie kobiet i ich trwałe uzależnienie od świadczeń społecznych i nasilenie się zjawiska „kolekcjonowania” świadczeń. Idea programu została by w takim razie podważona w odbiorze społecznym.

3. Wydatków niezgodne z przeznaczeniem - czy wydatki na dzieci w rodzinach, które wzrosną po wprowadzeniu Programu zostaną spożytkowane głównie na artykuły spożywcze i odzież, czy na inne usługi rozwojowe takie jak edukacja i rozwijanie zainteresowań dziecka i jak rozłożą się cele wydatkowania dodatkowych środków?

4. Niezamierzonych skutków ubocznych programu - czy świadczenia w ramach „Programu Rodzina 500+” nie będą wliczane jako dochód osób starających się o innego rodzaju świadczenia społeczne, szczególnie skierowane dla najuboższych; groziłoby to rezygnacją części rodziców szczególnie w ubogich rodzinach z pracy zawodowej wraz z ryzykiem „dziedziczenia” postawy i statusu społeczno-zawodowego kolejnego pokolenia w oparciu o model życia rodziców, w którym praca zawodowa nie jest postrzegana jako istotna wartość.

Wątpliwości i pytania:

1. Czy i w jakim stopniu istnieje realne ryzyko wydatkowania przyznanych środków na używki dla dorosłych zamiast na cele rozwojowe?
2. Czy przyznane środki finansowe będą miały wpływ na decyzje rodziców o chęci powiększenia rodziny i jakie warunki należy spełnić by tak było?
3. Czy program Rodzina 500+ poprawi koniunkturę gospodarczą tworząc nowe miejsca pracy i wzmocni stan średni czy utrwali klasę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wzmocnienie kultury dziedziczenia postawy roszczeniowej?

8. Alternatywne warianty realizacji Projektu

Biorąc pod uwagę cele Projektu „Rodzina 500+” można sobie wyobrazić kilka alternatywnych rozwiązań, spełniających oczekiwania poszczególnych środowisk zabierających głos w konsultacjach dotyczących programu. Oto przykłady tego rodzaju rozwiązań:

- a** przeznaczenie środków z Programu wyłącznie na cele określone w decyzji Ministra Rodziny odnoszące się do usług w zakresie edukacji, kultury, sportu i rekreacji
- b** podzielenie kwoty 500 zł na część gotówkową, np. 200 zł i usługową, np. 300 zł, która mogłaby być wykorzystywana wyłącznie na cele mające charakter inwestycji w kapitał ludzki i społeczny
- c** podzielenie kwoty 500 zł na część gotówkową, np. 250 zł oraz inwestycyjną, np. 250 zł, która mogłaby być wypłacona dopiero po ukończeniu pełnoletniości na zakup mieszkania lub koszty studiów
- d** wypłacanie odpowiedniej kwoty wszystkim uprawnionym na konta (budżety osobiste)

Prawdopodobne jest, że koszty obsługi projektu przewyższą oszczędności związane z zastosowaniem kryterium dochodowego w odniesieniu do pierwszego dziecka oraz grupą zamożniejszych obywateli, którzy zrezygnują z udziału w programie. Być może taniej byłoby wypłacić świadczenie wszystkim bez rozbudowywania biurokracji związanej z realizacją programu Rodzina 500+.

9. Rekomendacje

Przyjmujemy założenie, że zapowiadziany przez rząd „Program Rodzina 500+” zostanie zrealizowany w postaci wypłaconych świadczeń gotówkowych. W takim razie „Program 500+” może przynieść oczekiwane efekty pod pewnymi warunkami, które poważnie wzmacniają jego efektywność. Są to w naszej ocenie:

zastosowanie odpowiednich mechanizmów politycznych (umowa ponadpartyjna głównych sił parlamentarnych na 18 lat) - obywatele zyskają wówczas pewność co do stałości projektu, co wzmocni długofalowe demograficzne znaczenie programu,

oparcie programu o środki realnie posiadane przez budżet państwa. Sformułowana przez Trybunał Konstytucyjny w Karlsruhe zasada Państwa Socjalnego zakłada prowadzenie przez nie polityki społecznej w ramach środków posiadanych w budżecie. Szczególnie niekorzystna dla celów polityki rodzinnej opartej o inwestycje w kapitał społeczny byłaby sytuacja gdyby po relatywnie niedługim czasie zabrakło środków na wypłaty (w kolejnym roku budżetowym),

przedstawienie opinii publicznej w zrozumiały sposób skąd pochodzą środki przeznaczone na program Rodzina 500+ . Chodzi o to, by unikać w przyszłości populistycznej odpowiedzi konkurencji politycznej w każdej kolejnej kampanii wedle zasady „dam więcej”,

oddzielenie w systemie polityki społecznej państwa polityki demograficznej/ rodzinnej od pomocy socjalnej dla najuboższych,

plasowanie programu Rodzina 500+ jako jednego z kilku instrumentów prodemograficznych (np. łącznie z nową propozycją rozwiązania problemów mieszkaniowych i kwestii powrotu matki do pracy) a nie jedynego ruchu rządu w polityce demograficznej. Jest mało prawdopodobne by tylko jeden instrument wspierający demografię mógł być skuteczny na oczekiwanym poziomie; istnieje konieczność powiązania tego instrumentu ze świadczeniami rodzinnymi i z pomocy społecznej,

powiązanie wprowadzenia programu „Rodzina 500+” z ideą stworzenia jednolitego systemu rejestracji świadczeń społecznych (wprowadzenie 500+ stwarza unikalną okazję do tego rodzaju reformy),

przeprowadzenie społecznej akcji informacyjnej wśród rodzin o pozytywnych skutkach przekazywania środków z 500+ na cele edukacyjne, zdrowotne itd.,

likwidacja części niepotrzebnych lub anachronicznych świadczeń występujących obecnie, często mają one te same lub podobne cele a ich wypłaty generują dodatkowe koszty urzędnicze

stworzenie Obserwatorium, monitorującego realizację projektu,

przegląd budżetu państwa pod kątem wydatków na politykę rodzinną, szkolenie kadr odpowiedzialnych za realizację projektu.

Rekomendowana Literatura

Rekomendowana Literatura:

N.Morel, B.Palier, J. Palme, *Polityka społeczna jako inwestycja*, WSP im. J. Korczaka, Warszawa 2015

A. Evers, R. Heinze (red.), *Niemiecka polityka społeczna – ekonomizacja i przekraczanie barrier*, WSP im. J. Korczaka, Warszawa 2010

M.Chauviere, M.Sassier, B.Bouquet, R.Allard, B.Ribes
Uwarunkowania polityki rodzinnej we Francji w ujęciu historycznym, prawnym i politycznym, WSP im. J. Korczaka, Warszawa 2010

A. Durasiewicz, *Efektywność polskiej polityki rodzinnej na tle niektórych krajów UE*, wyd. PTPS i Politechnika Radomska, Radom 2011

A. Durasiewicz, Kierunki rozwoju polityki rodzinnej w Polsce - dylemat społeczny zachodzących zmian i wyzwań na przyszłość – w: „*Polityka społeczna wobec wyzwań i zmian zachodzących we współczesnym świecie*” pod redakcją Michała Kubiaka wyd. Uniwersytet Gdański & PTPS, Gdańsk 2014

Raport GUS, Praca a obowiązki rodzinne w 2010 r., Warszawa 2012

Czym jest Instytut Innowacji Społecznych Korczaka?

To wspólna inicjatywa: Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Janusza Korczaka, Antioch University, Fundacji Energia dla Europy i Fundacji Odkrywców Innowacji, mająca na celu poszukiwanie nowatorskich rozwiązań z obszaru polityki społecznej.

Raport opracował Zespół Instytutu Innowacji Społecznych Korczaka:

prof. Julian Auleytner, prof. Mirosław Grewiński, dr Paweł Kowal, dr Joanna Lizut, dr Arkadiusz Durasiewicz.

Raporty w przygotowaniu:

Polityka senioralna w Polsce, Ekonomia społeczna jako Trzecia Droga kapitalizmu?, Polityka imigracyjna wybranych państw UE, Młodzież jako Generacja Z?, Czy jest szansa na reemigrację Polaków?, Optymalne założenia polskiej polityki demograficznej; Ewaluacja Programu 500+; Czy potrzebujemy Funduszu Asekuracji Rodziny?, Kobiety a rynek pracy; Studenci ukraińscy w Polsce. Szansa dla uczelni wyższych; Nowe pola współpracy z Kościołem w polityce społecznej; Nowoczesne programy walki z ubóstwem, Obywatelska polityka społeczna?; Powszechny angielski w polskiej szkole? Czym jest społeczna gospodarka rynkowa? Dopalacze – co wiemy a czego nie o polskiej młodzieży?

Kontakty:

Instytut Innowacji Społecznych im. Janusza Korczaka

ul. Pandy 13, 02-202 Warszawa

strona internetowa: www.iis.wspkorczak.eu (strona w budowie)

e-mail: j.lizut@wspkorczak.eu

Instytut
Innowacji
Społecznych
im. Janusza Korczaka

Wykres narodzin i zgonów

